

به نام خدا

غفلت عمیق ایران نسبت به آینده جهان

سیدعلی لطفی زاده ۹۹/۱۱/۲۶

درحالیکه رویکرد جهانی به سمت هوش مصنوعی و استفاده هرچه بیشتر از دانش الکترونیک، کامپیوتر و IT و ICT در زندگی بشر می باشد، در کشور ما هیچ نشانه ای از توجه به این موضوع دیده نمی شود.

سهم ایران از تولید و بازار ابزارهای الکترونیکی و مخابراتی و کامپیوتری صفر می باشد و متأسفانه مشغولیت ما به امور جاری و روزانه سبب غفلت جدی از این موضوع شده است. در حوزه اینترنت، در زیرساخت های نرم افزاری فضای مجازی و سیستم های عامل در وسایل کامپیوتری و برنامه های کاربردی این مجموعه ها، در زیرساخت های سخت افزاری این حوزه ها، در بخش تولید تلفن همراه، شبکه های ارتباطی تلفن همراه، تولید کامپیوترهای قابل حمل و رومیزی و وسایل جانبی همچون چاپگر و حافظه و موس و ... سهم ایران صفر مطلق است.

همه روزه اخبار جدیدی از برنامه شرکت های بزرگ و پیشرو در نقاط مختلف جهان در ارتباط با محصولات هوشمند آینده می شنویم و اخبار سرمایه گذاری برخی از کشورهای برای نقش آفرینی و سهم گرفتن از بازارهای جهانی که بر پایه IT و ICT در حال شکل گیری می باشند در اختیارمان قرار می گیرد ولی هیچ نشانه ای از توجه ایران به آینده و برنامه ای برای تعریف نقش ایران در این حوزه دیده نمی شود.

متأسفانه با بی توجهی مسئولان (در نگاه خوشبینانه) عده زیادی از جوانان مستعد و نخبه کشور که بایستی برای ساخت آینده ایران در این کشور باقی بمانند، به سادگی و از طریق برگزاری آزمون هایی همانند کنکور و آمادگی کنکور و انواع المپیادها از سوی دیگر کشورها شناسایی می گردند و با اعطای بورس تحصیلی و پرداخت مبلغ ناچیزی به عنوان کمک هزینه از سوی میزبان خارجی، از کشور خارج شده و عده ای هم که در داخل هستند، در اختیار شرکت های خارجی و در حال برنامه نویسی برای اهداف آنها می باشند.

در مجلس شورای اسلامی برای همه موضوعات کمیسیون های تخصصی وجود دارد ولی برای حوزه IT و ICT هیچ کمیسیون مستقلی وجود ندارد و این بیانگر عدم توجه کافی از سوی نهاد قانون گذار به جهت گیری تحولات جهانی و سهم این حوزه ها در اقتصاد جهان پیش رو می باشد.

وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات یکی از کوچکترین وزارتخانه های کشور می باشد که در دوره ای برنامه ادغام آن در دیگر وزارتخانه ها نیز در دستور کار قرار گرفت، اگرچه کوچکی و بزرگی در حالت کلی معیار مناسبی برای ارزیابی از توجه یا بی توجهی به یک مقوله نیست ولی در قیاس با سایر دستگاه ها چنین برداشت می شود که اگر بنا به توجه به این حوزه وجود داشته باشد، قاعدتا اندازه دستگاه اجرایی آن هم بایستی در تناسب با سایر دستگاه های اجرایی مورد توجه در کشور باشد.

در مجموعه شرکت های دانش بنیان و تولیدکنندگان داخلی هیچ حمایت و تشویق جهت داری وجود ندارد و هیچ برنامه مدونی برای ترسیم نقش ایران در آینده جهان مبتنی بر هوش مصنوعی و فناوری اطلاعات و ارتباطات و کامپیوتر دیده نمی شود.

در صنعت و کشاورزی و خدمات و حتی پزشکی هم تنها مصرف کنندگان فناوری های روز تولیدی در نقاط مختلف جهان هستیم و در حالیکه سال های سال نفرات اول کنکور رشته ریاضی به رشته های الکترونیک و کامپیوتر سرازیر شده اند، هیچ اثری از هدایت این نخبگان به سمت این رشته ها در محصولات تولیدی کشور دیده نمی شود و معلوم نیست چه تعدادی از آنان امروز در ایران حضور دارند و آنانی که هنوز در کشور هستند در چه حوزه ای مشغول به کار هستند و چرا از حضور آنها در عرصه فعالیت های تولیدی در فناوری اطلاعات و ارتباطات و الکترونیک و کامپیوتر اعم از سخت افزار و سیستم عامل خبری نیست.

در حالی که سمت و سو و جهت گیری فعالیت های اقتصادی ما هم سو با حرکت های علمی جهان نیست و در شرایطی که کشور ما خواسته یا ناخواسته، تعمدی یا سهوی، درگیر موضوعات روزمره و بسیار پیش پا افتاده می باشد، کشورهای دیگر با دوراندیشی و آینده پژوهی در حال برنامه ریزی جهت تسخیر تمامی بازارهای جهانی و جذب نیروهای نخبه کشورهای غافل هم چون ایران برای کسب سهم بیشتری از ثروت در آینده جهان هستند.

نگاهی به دست آوردهای فناورانه کشور دلالت بر وجود نقص بزرگی در حوزه برنامه ریزی راهبردی و شناخت آینده جهان دارد. در حالیکه در ایران دانشگاه های متعدد با زیرساخت های مناسب و تعداد زیادی اساتید با مدرک دکتری و فوق دکتری و نیروی جوان فراوان در رشته های مختلف وجود دارد و همه زمینه ها اعم از زیرساختی و منابع مالی و از همه مهمتر نیروی انسانی مستعد برای توسعه و پیشرفت کشور وجود دارد، ولی در سطح کلان شاهد هیچ برنامه ای برای استفاده از این ظرفیت بی بدیل برای سهم گیری از آینده جهان و تعیین سهم ایران در تقسیم ثروت نیستیم.

اولین توصیه مقام رهبری در بیانیه گام دوم انقلاب، علم و پژوهش می باشد و ایشان با اشاره به پیشرفت های کشور در این حوزه، راه طی شده را فقط "یک آغاز و نه بیشتر" عنوان نموده اند و مطالبه خود از جوانان را اینطور بین نموده اند: "مطالبه عمومی من از شما جوانان این است که این راه را با احساس مسئولیت بیشتر همچون یک جهاد در پیش گیرید." اما بجز معدود حوزه هایی که بحمدالله و با تدبیر رهبری معظم در بخش های دفاعی، هسته ای، نانو، سلول های بنیادی و از این قبیل توفیقات خوبی داشته اند (و البته آنهم نیازمند برونگاه داشتن می باشد)، کدام برنامه مدون و هدفمند برای تعریف نقش ایران در آینده جهان و سهم ایران از بازار مبتنی بر دانش الکترونیک و کامپیوتر و ارتباطات و فناوری اطلاعات تهیه شده است.

امید است که اکنون که کشور در آستانه تهیه برنامه هفتم توسعه قرار دارد، مسئولان مجلس و دولت بویژه سازمان برنامه و بودجه و مجمع تشخیص مصلحت نظام به این نکات دقت نموده و هرچه سریعتر در این مسیر گام های مشخص و هدفمند بردارند.

از قوه قضائیه به عنوان مدعی العموم و مجموعه ای که به نظر می رسد به فناوری اطلاعات و زیرساخت های الکترونیکی و کامپیوتری و راه کارهای مبتنی بر IT و ICT به عنوان ابزار مناسب برای حل مشکلات اعتقاد داشته و در این مسیر گام های اولیه خوبی را برداشته است، انتظار می رود که نسبت به بی توجهی مسئولین به این موضوع عکس العمل نشان داده و توجه به حوزه های IT و ICT را به عنوان یک ضرورت و نیاز عمومی و تعیین کننده برای نسل های فعلی و آینده به طور جدی مطالبه نماید.